

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Zpráva o činnosti Úřadu za rok 2016

---

1. Zpráva o výkonu věcné působnosti

1.1 Obecně

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) vykonával svoji činnost jako orgán sociálně-právní ochrany dětí s celostátní působností, řízený Ministerstvem práce a sociálních věcí (dále jen „MPSV“). Úřad je ústředním orgánem České republiky dle řady mezinárodněprávních a unijních nástrojů v oblasti ochrany dětí a rodinného práva, zejména pak v oblasti mezinárodního osvojení, vymáhání výživného, mezinárodních únosů dětí a spolupráce v oblasti rodičovské zodpovědnosti.

V roce 2016 byl i nadále ředitelem Úřadu Zdeněk Kapitán.

V roce 2016 Úřad zahájil práci na projektu financovaném Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost s názvem Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí. Projekt je zaměřen na posílení participačních práv dětí v agendě Úřadu. Předmětem projektu je systémová změna v řešení případů na Úřadě a posílení kompetencí zaměstnanců v přímé péči při zapojování názoru dítěte. Dále je předmětem plánování, tvorba a úprava postupů tak, aby zapojení názoru dítěte bylo integrální součástí všech rozhodnutí, která se v jeho zájmu na Úřadě realizují, a posílení interdisciplinárního přístupu a spolupráce při šíření dobré praxe.

Počátkem roku 2016 bylo na Úřadu 33 systemizovaných míst. Počet těchto míst byl v dubnu 2016 navýšen o další 4 systemizovaná místa (jednalo se o 1 místo vedoucí projektové kanceláře, 3 projektová místa pro Operační program Zaměstnanost, dále jen „OPZ“). Na těchto normovaných místech bylo zaměstnáno k 31. 12. 2016 celkem 37 zaměstnanců – ředitel, zástupkyně ředitele a současně ředitelka odboru právního, ředitelka odboru administrativního, 17 právníků, 4 psychologové, 1 sociální pracovník a 12 administrativních zaměstnanců (vedoucí administrativního oddělení, vedoucí ekonomického oddělení, asistent-řidič, vedoucí sekretariátu, 2 zaměstnankyně ekonomického oddělení, 3 zaměstnankyně spisovny, 3 zaměstnanci OPZ).

Pro projekt ESF v ČR (v OPZ) byly normovány 4 úvazky, na kterých pracovalo celkem 7 zaměstnanců (jednalo se pracovních poměry se zkrácenou týdenní pracovní dobou – „zkrácené“ úvazky).

Již od roku 2015 je většina zaměstnanců Úřadu v režimu státní služby. Rok 2016 by se tedy dal nazvat rokem adaptace Úřadu a jeho zaměstnanců na nové podmínky. V roce 2016 mj. proběhla výběrová řízení na služební místa představených. Celkem se v roce 2016 uskutečnilo 13 výběrových řízení podle zákona o státní službě. Někteří státní zaměstnanci skládali úřednické zkoušky, všichni při nich byli úspěšní a nikdo zkoušku neopakoval. V roce 2016 také poprvé proběhlo služební hodnocení státních zaměstnanců. Ředitelem, který je služebním orgánem Úřadu, bylo vydáno celkem 11 služebních předpisů, kterými byla kromě jiného zřízena kárná komise, stanoveny požadavky na služební místa a hodnotící kritéria státních zaměstnanců či nastavena pravidla vzdělávání státních zaměstnanců.

Celkově v činnosti Úřadu došlo k nárůstu agendy, zejména pak došlé a odeslané pošty, a to o necelých 8 % oproti roku 2015.

V roce 2016 bylo založeno 1 936 nových spisů ve všech rejstřících, v nichž je zpracovávána odborná agenda Úřadu. Ke konci roku 2016 evidoval Úřad celkem 6 867 živých spisů.

Úřadu došlo v roce 2016 celkem 36 367 podání, tj. v průměru 1 102 podání na jednoho zaměstnance a 2 139 na jednoho odborného právníckého referenta a odešlo 31 274 dokumentů, tj. v průměru 1 008 na jednoho zaměstnance a 1 957 na jednoho odborného právníckého referenta, čímž se opět počet odeslaných a došlých dokumentů na jednoho zaměstnance i přes navýšení počtu zaměstnanců prakticky oproti roku 2015 vcelku výrazně zvýšil.

Odborní zaměstnanci Úřadu (právníci, psychologové a sociální pracovníci) při vyřizování agendy uskutečnili 9 321 telefonátů – jednalo se o poskytnutí informací a konzultací jak k novým případům, tak i k případům již vedeným Úřadem. 57 % těchto telefonátů bylo v délce do 5 minut, 35 % v délce 5 až 20 minut a 8 % konzultací bylo delších než 20 minut. Velká část delších telefonických konzultací byla věnována prevenci a řešení již existujících případů mezinárodních únosů dětí nebo jiných forem přeshraničních rodičovských sporů a koordinaci aktivit při zprostředkování mezinárodního osvojení.

Podrobnosti včetně srovnání s roky 2013 až 2016 vyplývají z následující tabulky:

Položka	2013	2014	2015	2016
Doručená pošta	25 723	28 778	33 657	36 367
Odeslaná pošta	26 284	28 655	31 274	33 272
Telefonáty	8 183	8 298	9 321	9 429
Nové spisy - právní pomoc do ciziny (UMČ)	634	823	1067	971
Nové spisy - právní pomoc z ciziny (UMM)	558	489	322	299
Nové spisy - agenda SPR	501	472	423	452
Nové spisy - evidence dětí pro mezinárodní osvojení	61	54	59	30
Nové spisy - evidence žadatelů o osvojení z ciziny	57	54	66	52
Nové spisy - evidence dětí pro osvojení do ČR	-	-	-	2
Nové spisy - evidence žadatelů o osvojení z ČR	4	5	6	2
Nové spisy - agenda PR	19	26	23	23
Nové spisy - agenda K	61	72	57	66
Nové spisy - agenda SZ	-	-	34	28
Nové spisy - agenda SP	-	-	2	11
Živé spisy - právní pomoc do ciziny (UMČ)	2 021	2 508	2 922	3 228
Živé spisy - právní pomoc z ciziny (UMM)	1 751	1 885	1 672	1 667
Živé spisy - agenda SPR	2 022	1 438	1 429	1 392
Živé spisy - evidence dětí pro mezinárodní osvojení	446	421	424	399
Živé spisy - evidence žadatelů o osvojení z ciziny	175	158	170	176
Živé spisy - evidence dětí pro osvojení do ČR	-	-	-	2
Živé spisy - evidence žadatelů o osvojení z ČR	16	17	13	4
Živé spisy celkem	6 431	6 427	6 630	6 868
Výživné vymožené z ciziny (vč. přímých plateb)	19 046 000	23 005 000	23 709 000	26 709 000
Výživné vymožené do ciziny (vč. přímých plateb)	9 308 000	13 144 000	15 311 000	15 017 000

Tab. 1: Srovnání agendy Úřadu 2013 až 2016

Odborná agenda Úřadu je mezi právnícké referenty rozdělena geograficky. V roce 2016 bylo – s ohledem na nárůst práce – třeba některé státy rozdělit mezi více referentů i během jednoho roku, takže i jediný ročník zpracovávají dva referenti. Jedná se o státy Německo, Slovensko, USA a Velká Británie.

Zaměstnanci Úřadu se v průběhu roku 2016 aktivně účastnili jako školitelé vzdělávacích akcí pro orgány sociálně-právní ochrany dětí (krajských úřadů i nižších stupňů), pro Justiční akademii a pro studenty právnických fakult, pro odborná profesní sdružení (Sdružení rodinněprávních a opatrovnických soudců, Společnost sociálních pracovníků) a nestátní neziskové organizace. Aktivně vystoupili s příspěvkem a přednáškami na mezinárodních akcích (Evropská justiční akademie, mezinárodní konference, jednání Evropské soudní sítě).

Ředitel, zástupkyně ředitele a vedoucí oddělení právní pomoci se jako lektoři účastnili pravidelných předvýjezdových školení konzulárních zaměstnanců na Ministerstvu zahraničních věcí.

Úřad působil jako poskytovatel odborné praxe pro studenty právnických fakult, zejména právnických fakult Masarykovy univerzity a Univerzity Palackého v Olomouci. Úřad byl

také nápomocen řadě studentů při vypracování odborných studentských prací (bakalářských, diplomových nebo disertačních).

V roce 2016 se již podařilo uvést do praxe většinu nových ustanovení právních předpisů souvisejících s rekodifikací občanského práva. Jednalo se zejména o legislativu souvisejících s mezinárodním osvojením. Bohužel, praxe soudů v této oblasti byla stále velmi nejednotná a díky celostátní působnosti mohl Úřad jako účastník soudních řízení alespoň přispět k jednotnému výkladu právní úpravy a k jednotné aplikaci nových právních předpisů.

1.2 Jednotlivé agendy Úřadu

1.2.1 Vymáhání výživného

Právním předpokladem vymáhání výživného je existence mezinárodně-smluvní (případně unijně-právní) regulace vymáhání výživného, nebo prohlášení vzájemnosti mezi dotčenými státy a předpokladem faktickým je, že zahraniční orgány také plní úkoly, které pro ně z uvedených závazků vyplývají.

Úřad nejčastěji působil při vymáhání výživného jako ústřední orgán České republiky dle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností, (dále jen „nařízení o výživném“).

Ne všechny činnosti uložené státům tímto nařízením jsou vykonávány řádně a plynule. V některých státech je dlouhotrvajícím problémem nízký počet zaměstnanců ústředního orgánu, v jiných státech je plynulá součinnost blokována vnitrostátní legislativou, např. v oblasti ochrany osobních údajů.

Poměrně vysoká je úspěšnost vymáhací procedury z Německa, Rakouska, Slovenska a USA. Naopak dlouhodobě je velmi slabá součinnost ze strany Itálie, Španělska, Ukrajiny a balkánských států (Srbsko, Černá Hora).

S určitými problémy se Úřad setkává i na straně českých orgánů veřejné moci ve fázi přípravy dokladů k vymáhání výživného ze členských států Evropské unie. Českým soudům činí nemalé problémy vypracování výtahů ze soudních rozhodnutí dle příloh nařízení o výživném před postoupením podkladů do ciziny. Na výtahy se zpravidla čeká delší dobu, a pokud už je soud vypracuje a zašle Úřadu, mnohdy není jejich vypracování zcela správné a Úřad musí žádat soud o jejich přepracování.

Při vymáhání výživného od povinných žijících v České republice postupuje Úřad obdobně jako advokát, resp. je v postavení obecného zmocněnce oprávněných. Po obdržení žádosti nejdříve vyzývá povinného k dobrovolnému plnění, vyjednává s ním splátky dlužného výživného apod. V případě, že nedojde ke smírnému řešení, Úřad prošetřuje majetkové a příjmové poměry povinného. K prošetřování poměrů povinných dochází za součinnosti se složkami České správy sociálního zabezpečení, jednotlivými Úřady práce, Ministerstvem vnitra, policií i městskými a obecními úřady. Povinní jsou lustrováni v insolvenčním rejstříku, živnostenském rejstříku, prochází se i údaje obsažené v katastru nemovitostí. Spolupráce s výše uvedenými orgány funguje velmi dobře a plynule. Existují-li jakékoli výkonem rozhodnutí postižitelné příjmy či majetek povinného, Úřad zpravidla podává k soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí.

Úroveň spolupráce s jednotlivými soudy je poměrně proměnlivá, stejně tak jejich reakční doba. Návrh na nařízení výkonu rozhodnutí bývá nařízen v rozmezí od jednoho týdne až do dvou či tří měsíců (navzdory mnohým urgencím). Rovněž rychlost převedení výkonu rozhodnutí na nového zaměstnavatele záleží na každém konkrétním soudu. Začne-li ovšem výkon rozhodnutí být fakticky realizován, zpravidla pak probíhá plynule.

V roce 2016 úspěšně pokračovala již dříve navázaná spolupráce s exekutorským Úřadem, který má pružnější možnosti prověření finanční situace povinného.

Úřad se zabývá vymáháním výživného nejen pro nezletilé děti, ale v souladu s právními nástroji také pro děti již zletilé a také v méně častých případech vymáhá výživné v rámci jiných rodinně-právních vztahů (nejčastěji výživné pro rozvedené manžely či manželky).

V případech, kdy dítě žijící v České republice je svěřeno soudním rozhodnutím do pěstounské péče, vymáhá Úřad výživné také pro Úřady práce, na něž oprávnění přechází v souladu s § 961 odst. 2 občanského zákoníku.

Spolupráce s jednotlivými státy je předmětem bilaterálních jednání na pravidelných setkáních ústředních orgánů dle nařízení o výživném, které probíhá každoročně v rámci Evropské soudní sítě. Úřad vždy zve k bilaterálním jednáním jak zástupce států, jejichž součinnost není dostatečně kvalitní, tak i států, které obecně spolupracují dobře, ovšem ve vzájemné spolupráci se objevují komplikované případy.

K jednotlivým státům:

Slovenská republika

Agenda vymáhání výživného ve vztahu ke Slovenské republice tvoří nejpočetnější oblast agendy Úřadu a na jejím vyřizování se podílí několik právnických referentů. Stále zde výrazně převažuje a narůstá agenda vymáhání výživného od povinných žijících v České republice pro oprávněné žijící na Slovensku. Spolupráce se slovenským ústředním orgánem je v zásadě dobrá, reaguje pružně v přiměřených lhůtách.

K vysokému počtu případů vymáhání výživného od povinných žijících v České republice přispívá také skutečnost, že na Slovensku je rodičům, kteří mají dítě v péči, poskytováno tzv. náhradní zálohové výživné. Rodič ovšem musí doložit, že se pokouší neplacené výživné vymáhat, i když povinný žije v cizině. V těchto případech Úřad jedná na základě plné moci oprávněného (resp. jeho zákonného zástupce) v souladu s § 26 odst. 2 občanského soudního řádu.

Důvodem případného neúspěchu při vymáhání je primárně celková platební neschopnost povinných, podaří-li se je vůbec vypátrat, neboť v mnohých případech se jedná o osoby bez domova či jedince, kteří v České republice fakticky nepobývají či jejich pobyt nelze ani při vynaložení značného úsilí a využití všech dostupných prostředků zjistit.

Slovenský ústřední orgán na rozdíl od Úřadu nezastupuje oprávněné přímo v soudním řízení na základě plné moci, ale až po určité době podá na slovenský soud návrh na prohlášení vykonatelnosti, soudy tyto případy rozhodují cca po půl roce a teprve poté je

možné podat návrh na exekuci. Průběh případu je tak obvykle poněkud zdlouhavý a reálná vymahatelnost s ohledem na značnou mobilitu povinných se tak výrazně snižuje.

Spolková republika Německo

Agenda vymáhání výživného ze Spolkové republiky Německo stále patří mezi velmi frekventovanou agendu Úřadu. Ve všech nových případech spolupracuje Úřad přímo s německým ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz), pouze ve starších případech stále pokračuje, případně se dokončuje, spolupráce s Německým institutem pro pomoc mládeži a rodinné právo v Heidelbergu (DIJuF). Spolupráce s touto institucí i s německým ústředním orgánem je pružná a bezproblémová. Lze zaznamenat poněkud vstřícnější přístup ze strany DIJuFu, který komunikuje velmi pružně, dotazy vysvětlí vždy vyčerpávajícím způsobem a srozumitelnou formou a více využívá možností smírného řešení.

V ojedinělých případech žádal německý ústřední orgán, aby česká strana při vymáhání výživného postupovala na základě nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. dubna 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

Polsko

Většinu případů tvoří vymáhání výživného od povinných polských občanů, kteří žijí a pracují v České republice, pro jejich děti žijící v Polsku. Vymáhání výživného je stále poměrně úspěšné.

V oblasti vymáhání výživného z Polska došlo v roce 2015 v rámci polského ústředního orgánu ke změně organizační struktury, přičemž se v důsledku stabilizace spolupráce v roce 2016 mírně zlepšila. Polský ústřední orgán velmi důsledně trvá na splnění všech formálních požadavků na doklady pro vymáhání výživného.

Rakousko

Spolupráce s rakouským ústředním orgánem je stále dobrá. Oprávněným je pro vymáhání výživného vždy poskytována bezplatná právní pomoc ze strany advokátů. V mnoha případech Úřad komunikuje přímo s těmito advokáty, což vede k větší pružnosti při vymáhání výživného.

Rakouské soudy přepočítávají výživné stanovené v rozhodnutí o výživném (v exekučním titulu) v Kč na €, což může působit problémy při přepočtu dlužných částek v důsledku pohybu kurzu těchto měn.

V Rakousku je poměrně vysoko nastavena nezabavitelná částka z příjmu (stejně jako v Německu), proto jsou v rámci exekučního řízení exekvovány relativně malé částky, což je mnohdy problematické vysvětlit oprávněným.

Švýcarsko

Spolupráce se švýcarským ústředním orgánem (Bundesamt für Justiz) je na dobré úrovni. S ohledem na skutečnost, že následně dochází ke komunikaci s kantony, se pružnost komunikace liší. Rychlost vymáhání výživného závisí na činnosti v konkrétním kantonu. V případě nemajetnosti povinného rodiče Úřad usiluje alespoň o zprostředkování přídavků pro děti poskytovaných ve Švýcarsku.

Velká Británie

Výživné je vymáháno prostřednictvím tří ústředních orgánů, a to ústředního orgánu pro Anglii a Wales, ústředního orgánu pro Skotsko a ústředního orgánu pro Severní Irsko. Spolupráce se všemi ústředními orgány je dobrá, nicméně nejefektivněji spolupracuje ústřední orgán pro Anglii a Wales. Úřad komunikuje jednak přímo s ústředními orgány, v pokročilé fázi řízení (poté co je české rozhodnutí ve Spojeném království uznáno) již komunikuje i přímo se soudy.

Agendu tvoří převážně případy vymáhání výživného ze zahraničí, počet případů vymáhání výživného z České republiky do Velké Británie je velmi nízký.

Největším problémem v celém procesu vymáhání výživného je většinou nalezení dlužníka, zejména s ohledem na skutečnost, že Velká Británie nemá centrální evidenci obyvatel. Informace o povinném jsou zjišťovány zejména prostřednictvím registru vládních orgánů, a to HM Revenue & Customs (daňový registr) a Department for Work and Pensions (registr sociálních dávek). Informace o majetkových poměrech povinného jsou dále zjišťovány přímo soudem, a to zejména výsledkem povinného a prováděním důkazů.

V roce 2016 byla zaslána výzva všem ústředním orgánům a soudním centrům, aby veškeré platby zasílané ze Spojeného království již byly posílány pouze na účet Úřadu, nikoli šeky, a změna způsobu platby byla úspěšně provedena.

V roce 2016 rovněž došlo k velkému poklesu kurzu britské libry vůči české koruně, což má za následek, že výživné registrované v předchozích letech, které bylo převedeno dle tehdejšího kurzu, nyní výrazně neodpovídá výši výživného dle původního soudního rozhodnutí. V tomto směru není možné rozhodnutí znovu registrovat a britský soud proto může vykonat jen registrovanou výši výživného. Oprávněným je proto doporučováno, žádat český soud o zvýšení výživného s odkazem na objektivní změnu okolností.

Spojené státy americké

Spolupráce s USA probíhá v rámci prohlášení vzájemnosti mezi Českou republikou a USA, kdy je na vztah k vymáhání výživného do České republiky aplikován systém Vzorového zákona o rodinném výživném (Uniform Interstate Family Support Act). Přístup jednotlivých recipročních orgánů se liší v jednotlivých státech unie. Nejčastější partnerské státy jsou Florida, Illinois, Texas, New York a California.

V roce 2016 nastala problematická situace s platbami, které americké orgány zasílají prostřednictvím šeků. Objevily se případy, kdy platby zasílají americké orgány typem

šeku Warrant, který je v ČR obtížně inkasovatelný. Prodlužují se tak doby plateb. Problematické zůstává i vymáhání dlužných částek, které americké orgány vymáhají pouze v předem stanovených nízkých částkách, přičemž mimořádné platby nebo vyšší jednorázové splátky prakticky vymáhány nejsou.

Orgány obvykle reagují a vymáhací řízení je poměrně úspěšné, je však počítat s prodlužující se dobou řízení a rozdílnými kurzovými přepočty.

Itálie

Nové případy vymáhání výživného jsou zasílány italskému ústřednímu orgánu Ministerstvu spravedlnosti (Ministero della Giustizia), které nahradilo nepříliš dobře spolupracující Ministerstvo vnitra (Ministero dell'Interno).

Spolupráce v případech vymáhání výživného z Itálie se pomalu zlepšuje. Problémem zůstává časová náročnost celého procesu a korespondence v italštině. Některé zprávy jsou zasílány s anglickým překladem, avšak Itálie označila jako komunikační jazyk dle nařízení o výživném pouze italštinu, proto nelze trvat na korespondenci v angličtině.

Italský ústřední orgán standardně vyzývá dlužníka k dobrovolnému placení a případně zasílá návrhy povinného na smírné řešení věci. Dále se zjišťuje finanční situace povinného a italský ústřední orgán žádá o přidělení bezplatné právní pomoci pro účely výkonu rozhodnutí v Itálii. Bohužel dosud není nastavena praxe, jak získávat informace o postupu při výkonu rozhodnutí od přiděleného advokáta. V případě dlouhých prodlev (6 měsíců) či jiných nesrovnalostí je však možné žádat o intervenci italský ústřední orgán.

Španělsko

Agenda výživného za rok 2016 doznala postupného zlepšení a zrychlení spolupráce. Španělský ústřední orgán započal Úřad informovat o podniknutých krocích, přesto k faktickému vymožení výživného dochází pouze výjimečně. Komunikace mezi českým a španělským ústředním orgánem je méně pružná z důvodu, že španělský ústřední orgán komunikuje pouze španělsky (nikoli anglicky).

Shrnutí

V roce 2016 došlo oproti roku 2015 k mírnému zvýšení objemu vymoženého výživného z ciziny. Pro české oprávněné bylo v roce 2016 vymoženo 23 709 tisíc Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2015 (v tis. Kč)	2016 (v tis. Kč)
Austrálie	294	126
Belgie	105	276
Bulharsko	41	57
Dánsko	69	48
Francie	463	406
Itálie	198	252
Irsko	177	158
Kanada	451	340
Kypr	0	108
Lucembursko	119	61
Nizozemí	513	633
Norsko	147	169
Nový Zéland	0	3
Polsko	524	248
Rakousko	2 829	1 905
Rumunsko	4	5
Rusko	71	54
Řecko	37	28
Skotsko	12	356
Slovensko	2 252	2 678
Slovinsko	6	21
Spolková republika	7 239	7 545
Španělsko	62	374
Švédsko	221	40
Švýcarsko	1 741	1 526
Ukrajina	202	0
USA	4 323	5 766
Velká Británie (Anglie)	1 579	3 526
Celkem	23 709	26 709

Tab. 2: Vymožené výživné z ciziny v meziročním srovnání 2015 a 2016

Pro oprávněné v cizině od povinných v České republice Úřad za stejné období vymohl a do ciziny převedl 15 017 tisíc Kč. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	2015 (v tis. Kč)	2016 (v tis. Kč)
Estonsko	28	0
Irsko	8	12
Itálie	2	2
Litva	48	48
Lotyšsko	18	11
Nizozemí	767	451
Polsko	3 085	3544
Rakousko	507	449
Rumunsko	241	0
Slovensko	9 522	9688
Spolková republika Německo	418	313
Srbsko	66	55
Švédsko	36	0
Švýcarsko	6	14
Turecko	29	26
Ukrajina	131	68
USA	399	329
Celkem	15 311	15 017

Tab. 3: Vymožené výživné do ciziny v meziročním srovnání 2015 a 2016

1.2.2 Návraty protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí a zabezpečování styku s dětmi

Jako ústřední orgán podle haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 (publikována vyhláškou č. 34/1998 Sb., dále jen „haagská únosová úmluva“) a také jako ústřední orgán podle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel IIa“) řeší Úřad případy protiprávních přemístění nebo zadržování dětí a styku rodičů s dětmi.

Úřad v roce 2016 řešil 42 případů protiprávního přemístění dětí do ciziny nebo jejich zadržování v cizině. Tyto případy se týkaly 52 dětí.

Výsledky případů jsou uvedeny ve srovnávací tabulce za roky 2013 – 2016:

	2013	2014	2015	2016
dobrovolný návrat	7	11	7	7
nespolupráce	2	4	4	0
dohoda rodičů	8	5	9	4
zpětvzetí	7	6	1	3
návrat v souladu s rozhodnutím	5	6	9	5
nucený návrat	2	0	0	1
běží	8	5	8	13
nenavráceno	3	4	4	1
Celkem	42	41	42	34

Tab. 4: Únosy dětí do ciziny v meziročním srovnání 2013 až 2016

Pouze v jednom případě v roce 2016 bylo třeba přikročit k nucenému (exekučnímu) navrácení dítěte. Ve všech evidovaných státech se jednalo o přemístění dítěte do států, které jsou signatáři haagské únosové úmluvy.

Úřad se zabýval také 8 žádostmi o výkon práva styku s dítětem v cizině, které byly postoupeny zahraničnímu ústřednímu orgánu. V případech, které nakonec nebyly postoupeny do ciziny, obvykle došlo buď ke smírnému řešení věci anebo se žadatel rozhodl nepostupovat právní cestou. V některých případech je třeba obrátit se na soud v místě bydliště dětí a požádat o úpravu styku rodiče s dítětem. V těchto případech je – v závislosti na majetkových poměrech rodiče – možné dosáhnout přiznání bezplatné právní pomoci v cizině.

Za stejné období Úřad obdržel z ciziny 34 žádostí o návrat dítěte. Z uvedených 34 případů protiprávního přemístění či zadržení dětí byla v 10 případech podána žaloba na navrácení dětí k Městskému soudu v Brně. V roce 2016 nebylo nutno přikročit k žádnému výkonu rozhodnutí o navrácení dítěte. Podrobnosti ukončení případů vyplývají z následující tabulky:

	2013	2014	2015	2016
dobrovolný návrat	0	1	5	7
nespolupráce	2	1	2	1
dohoda rodičů	0	2	3	2
zpětvzetí	6	2	1	6
návrat v souladu s rozhodnutím	4	0	8	5
nucený návrat	0	1	0	0
běží	3	3	5	11
nenavráceno	5	3	4	2
Celkem	20	13	28	34

Tab. 5: Únosy dětí do České republiky v meziročním srovnání 2013 až 2016

Úřad z ciziny obdržel rovněž 5 žádosti o výkon práva styku s dítětem. Případy žádostí o výkon práva styku s dítětem jsou dlouhodobého charakteru a při rozporných stanoviscích rodičů mohou být v evidenci i řadu let. V řadě případů však rodiče dětí, kteří se nemohou domoci svého práva na styk s dítětem, využívají jiných prostředků než je podání žádosti o výkon práva styku ve smyslu čl. 21 haagské únosové úmluvy – např. se obracejí přímo na soud, na orgán sociálně-právní ochrany dětí v místě bydliště dítěte, na mediátory a podobně.

Podrobnosti o geografickém rozdělení případů v roce 2016 vyplývají z následující tabulky:

Stát	z ciziny		do ciziny	
	únos	styk	únos	styk
Bulharsko			1	
Čína	1			
Irsko	1		2	
Itálie	1		2	
JAR		1		
Kanada		2		
Kolumbie				1
Malta	1			
Nizozemí	1		1	
Polsko	2			
Rakousko	2		1	
Rumunsko			1	
Slovensko	10		7	1
Spojené království	8	1	10	3
Spolková republika Německo	3	1	6	
Španělsko			1	
Švédsko			1	
Švýcarsko	2			
Ukrajina				1
USA	2		1	1
Celkem případů	34	5	34	7

Tab. 6: Únosy a výkon práva styku podle států

Téměř ve všech případech rodičovských konfliktů, ať již v oblasti mezinárodních únosů dětí, zprostředkování výkonu práva styku s dítětem či probíhajících soudních řízení o péči o dítě, nabízí Úřad rodičům mediaci. Ne vždy ovšem rodiče nabídku využívají. Více o mediaci na Úřadě v kapitole 1.2.4.

K jednotlivým státům

Slovensko

Únosové kauzy byly nezřídka kdy vyřešeny dobrovolným návratem nezletilého dítěte. V případech, kdy se tak nestalo a bylo tudíž třeba případ řešit v rámci soudního řízení, mnohdy nedosahují soudy lhůt stanovených nařízením Brusel IIa. Spolupráce se slovenským ústředním orgánem je dostačující; v některých případech byla tímto orgánem realizována mediace. Ve vztahu mezi Českou a Slovenskou republikou je poměrně častá praxe, že se „opuštění“ rodiče obrací přímo na příslušný soud s návrhem na navrácení dítěte, aniž by žádost postoupili do druhého státu cestou ústředních orgánů.

Spolková republika Německo

Spolupráce s německým ústředním orgánem je v případech únosů na velmi dobré úrovni. Komunikace je velmi rychlá a bezproblémová.

Rodiči, který požaduje návrat dítěte, je poskytována ze strany německého ústředního orgánu pomoc i během řízení, a to nejčastěji přiznáním bezplatné právní pomoci pro soudní řízení.

Ústřední orgán informuje promptně i o průběhu soudního řízení a jeho výsledku.

Rakousko

Žádost o navrácení je rakouským ústředním orgánem okamžitě postoupena rakouskému soudu a „opuštěnému“ rodiči je ustanovován bezplatný právní zástupce z řad advokátů. Jelikož je žádost o navrácení přímo postoupena rakouskému soudu bez dalšího doplnění, jsou žádosti ze strany Úřadu zpracovávány jako podání k soudu s odpovídajícím petitem.

Španělsko

Ani v roce 2016 nebyla spolupráce se španělským ústředním orgánem zcela plynulá, což se projevovalo zejména delšími lhůtami při vyřizování dotazů a podání (cca 2 až 3 měsíce). Pro zahájení řízení o navrácení španělská strana vyčkává na doručení fyzické pošty a nezahajuje první kroky na základě e-mailových podání, jak je obvyklé v České republice i v řadě jiných států. Postup v jednotlivých případech je velmi formalizovaný. Spočívá v posuzování žádostí nejprve ústředním orgánem, následně státním zástupcem, který dle vlastního uvážení podává návrh k příslušnému soudu. Od podání žádosti k podání návrhu na soud může uběhnout i více než půl roku. Důvody odmítnutí podání návrhu státním zástupcem nejsou sdělovány. V případech již zahájených řízení neposkytuje španělský ústřední orgán k dispozici odvolání rodiče – „únosce“, „opuštěný“ rodič žadatel se proto nemůže k důvodům nijak vyjádřit. Za účelem zlepšení spolupráce byly ze strany Úřadu činěny různé aktivní kroky, zejména pak proběhla bilaterální jednání v rámci setkání Evropské justiční sítě a rovněž návštěva ředitele Úřadu v sídle španělského ústředního orgánu.

USA

Ústřední orgán USA reaguje velmi pružně, dle možností zajistí žadateli bezplatnou právní pomoc. Obvykle je vyžadována osobní účast navrhovatele na jednání, což může pro některé navrhovatele představovat velkou překážku z důvodů jak finančních, tak i logistických (neznalost poměrů v cizí zemi, nedostatek zkušeností s cestováním apod.). S ohledem na neexistenci koncentrované příslušnosti soudů, je postup v jednotlivých řízeních velmi nejednotný.

Ukrajina

Ukrajinský ústřední orgán reaguje velmi pružně, dobře spolupracuje, problematika je ovšem součinnost dalších ukrajinských orgánů, zejména v případě, kdy by mělo dojít k výkonu rozhodnutí odnětím dítěte.

Velká Británie

Agenda mezinárodních únosů dětí je i nadále zpracovávána ze strany všech tří britských ústředních orgánů (Anglie a Wales, Skotsko a Severní Irsko) velmi rychle, pružně a efektivně. Žádost o navrácení je britským ústředním orgánem zpracována do tří dnů od jejího obdržení a je přímo postupována soudu, který v horizontu deseti dní přijme potřebná předběžná opatření. Žadatelům o navrácení dětí je britským soudem vždy jmenován právní zástupce, který s klientem komunikuje přímo, a to často prostřednictvím tlumočnicka. Dítěti je v rámci řízení jmenován opatrovník v rámci organizace CAF/CASS (Children and Family Court Advisory and Support Service), který zjišťuje jeho názor. „Opuštěným“ rodičům jsou v rámci bezplatné právní pomoci rovněž v některých případech propláceny náklady na cestu do Velké Británie. Výklad haagské únosové úmluvy dětí je velice restriktivní a ve většině případů britský soud rozhodne o navrácení dětí. Problematické na rozhodování britských soudů jsou i nadále jen záruky pro navrácení dětí, které britské soudy formulují do rozsudku takřka ve všech případech ve velkém rozsahu a vágnost jejich formulace může být v České republice překážkou pro jejich výkon.

Shrnutí

Úřad nadále v této oblasti spolupracoval s Ministerstvem spravedlnosti ustanoveným styčným soudcem ve věcech rodinného práva Lubomírem Ptáčkem. Styčný soudce velmi účinně pomáhal zprostředkovat komunikaci se zahraničními soudy, byl nápomocen při objasňování české právní úpravy cizím státním orgánům.

Běžnou, každodenní součástí práce referentů, kteří vyřizují agendu mezinárodních únosů dětí, a to jak právníků, tak i psychologů, je preventivní činnost ve vztahu k rodičům. Jednalo se buď o rodiče, kteří se cítili ohroženi únosem dítěte anebo naopak o rodiče, kteří měli v úmyslu vycestovat z místa obvyklého bydliště dítěte i s dítětem do jiného státu. Rodiče byli vedeni k tomu, aby získali souhlas druhého rodiče s vycestováním anebo požádali soud o jeho nahrazení ve smyslu § 877 občanského

zákoníku. V případech, kdy v jednom státě probíhá řízení o navrácení a v druhém státě řízení o úpravě rodičovské odpovědnosti, mnohdy soudy řeší otázku překážky věci zahájené a lze se často setkat s průtahy v řízení, kdy jeden ze soudů čeká na výsledek řízení u soudu ve druhém státě, aniž by například sám posoudil otázku obvyklého bydliště dítěte z důvodu určení mezinárodní příslušnosti soudu. To bohužel negativně dopadá na právní situaci dítěte, která je dlouhou dobu velmi nejistá.

Rodiče (nejčastěji matky) – čeští občané s obvyklým bydlištěm v cizině se často na Úřad obracejí a žádají, aby jim byla poskytnuta pomoc při navrácení s dítětem do České republiky. Argumentují svým státním občanstvím (případně státním občanstvím dítěte), případně trvalým (nikoli faktickým) bydlištěm v České republice a žádají Českou republiku o ochranu. Vysvětlení principů únosového práva, kdy jeden rodič není oprávněn bez souhlasu druhého rodiče přemístit dítě do jiného státu, vyžaduje mnohdy opakované poskytování konzultací ze strany právníků i psychologů.

V rámci rozvíjení proklientského přístupu v kauzách únosů a styku psychologové poskytovali podporu při předávání dítěte po jeho únosu druhému rodiči, účastnili se případových konferencí i jednání s rodiči. Opakovaně byli rovněž přizváni soudcem k pohovorům s dětmi při soudních jednáních i v řízeních o navrácení dítěte.

1.2.3 Agenda mezinárodního osvojení

Úřad působil jako ústřední orgán dle Úmluvy o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení (Haag, 29. 5. 1993, publikována sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 43/2000 Sb. m. s., dále jen „haagská adopční úmluva“). V agendě mezinárodního osvojení bylo k 31. 12. 2016 vedeno 399 živých spisů dětí včetně dětí svěřených do péče před osvojením do ciziny a 176 živých spisů žadatelů o osvojení dítěte z České republiky.

Úřad prostřednictvím krajských úřadů obdržel v roce 2016 zpřístupněno 30 spisů dětí vhodných ke zprostředkování osvojení do ciziny. Bohužel velká část spisů nesplňovala podmínky osvojitelnosti dětí zejména z důvodu nesprávných soudních rozhodnutí (např. vady protokolu o souhlasu rodiče s osvojením, nesprávný výrok dle § 821 občanského zákoníku, chybějící rozhodnutí dle § 818 odst. 1 a) o zbavení rodiče práva dát souhlas k osvojení apod.). V mnoha případech bylo nutné žádat o doplnění spisové dokumentace, či opravu nebo vydání nových soudních rozhodnutí ve spolupráci s orgány sociálně-právní ochrany dětí. Složitost právní úpravy osvojení v občanském zákoníku ve spojení s absencí lhůt, ve kterých mají soudy v těchto věcech rozhodovat, prodlužuje pobyt dětí v ústavním zařízení, či pěstounské péči o několik měsíců až rok.

Nedostatky v důsledném dodržování platné právní úpravy jsou nejen na straně soudů, ale také orgánů sociálně-právní ochrany dětí, kdy mnohdy není prokázáno, že se dítěti nepodařilo zprostředkovat náhradní rodinnou péči v rámci celé České republiky (otázka mezikrajové spolupráce) či jsou předkládány individuální plány ochrany dítěte ve velmi nejednotné kvalitě (např. nedostatečné informace o širší biologické rodině dítěte, o sourozencích dítěte apod.). Bez splnění zákonných podmínek Úřad nemůže zprostředkovat dítěti osvojení do ciziny a musí vyčkat na jejich splnění. Situace tak zůstává podobná roku 2015.

O zařazení do evidence žadatelů vhodných k osvojení dítěte z České republiky požádalo v roce 2016 celkem 52 žadatelských párů z ciziny; v roce 2016 nebylo Úřadem v žádném případě rozhodnuto o nezařazení žadatelů do evidence osob vhodných k osvojení. Podrobnosti jsou uvedeny v následující tabulce:

Stát	Žádosti	Zařazení	Zastavení řízení	Nezařazení	Neukončeno
Dánsko	5	5	0	0	0
Island	5	5	0	0	0
Itálie	3	3	0	0	0
Německo	6	6	0	0	0
Rakousko	10	10	0	0	0
Španělsko	6	6	0	0	0
Švédsko	9	9	0	0	0
Slovinsko	5	3	1	0	1
Lichtenštejnsko	1	1	0	0	0
Nizozemsko	2	2	0	0	0
Dánsko	5	16	0	0	0
Celkem	52	50	1	0	1

Tab. 7: Původ cizích žadatelů o osvojení a výsledky řízení

Do péče před osvojením do ciziny bylo svěřeno 36 dětí. Geografické rozložení svěřených dětí do jednotlivých zemí je v následující tabulce:

Stát	počet dětí
Dánsko	4
Island	3
Itálie	5
Německo	7
Nizozemí	1
Rakousko	3
Slovinsko	1
Španělsko	3
Švédsko	9
Celkem	36

Tab. 8: Umístění dětí do péče před osvojením v cizině

V roce 2016 probíhala obvykle v měsíčních intervalech zasedání poradního sboru Úřadu pro zprostředkování náhradní rodinné péče. Nadále jde o multidisciplinární sbor, v němž jsou zastoupeny profese dětského lékaře, psychologa, sociálního pracovníka, a to v osobách zaměstnanců ústavních zařízení, nestátních neziskových organizací i Úřadu nadřízeného MPSV.

Na jednání poradního sboru vždy zaměstnanci Úřadu představí obvykle 2 až 3 páry žadatelů pro konkrétní dítě. Nezávislí odborníci z poradního sboru tak poté hlasováním volí nejvhodnější žadatele o osvojení daného dítěte. Žadatelé jsou v daném pořadí Úřadem oslovováni s dotazem, zda mají zájem o seznámení s dítětem.

Pokud žadatelé projeví zájem o seznámení s dítětem, Úřad dohodne termín a podrobnosti interakce. Ta již v souladu s metodickým doporučením probíhá za účasti psychologa Úřadu.

V roce 2016 podali žádost o zařazení do evidence žadatelů o osvojení z ciziny celkem 2 žadatelé (resp. jeden manželský pár a jeden jednotlivec). Po seznámení se s procesem osvojení dítěte z ciziny však obojí žadatelé vzali žádost zpět a řízení bylo zastaveno. Úřad pokračoval ve svých snahách zprostředkovat osvojení dítěte z ciziny českými žadateli.

V roce 2016 se úspěšně zrealizovalo osvojení dítěte z Albánie. Spolupráce s ústředním orgánem Albánie byla dobrá, řízení vyžadovalo delší osobní přítomnost českých žadatelů v Albánii.

Zájem žadatelů o osvojení dítěte ze zahraničí do České republiky se projevoval ve velkém množství dotazů zájemců o osvojení dítěte s ciziny. Po objasnění celého procesu mnohdy tento zájem ze strany žadatelů opadá, neboť je často opřen o představy, které nelze reálně naplnit. Poměrně běžné je, že tito žadatelé nemají dostatečné informace o možnostech zprostředkování náhradní rodinné péče v rámci České republiky. Na komunikaci s těmito zájemci se kromě právníka adopčního oddělení podílí vždy také psycholog Úřadu. Kromě podání relevantních informací psycholog v diskuzi se žadateli diskutuje mimoprávní aspekty osvojení, zajímá se o motivaci žadatelů a o jejich psychickou připravenost na mimořádně náročný proces mezinárodního osvojení. Při osobním setkání psychologové také otevírají citlivá témata, jako je rasová tolerance a identita vizuálně odlišného dítě v českém prostředí.

1.2.4 Mediace

Mediační program Úřadu lze zařadit do proudu tzv. bezplatných rodinných mediačních center. Bezplatná rodinná mediace je fenoménem, který má v České republice již více než dvanáctiletou historii a do značné míry formoval a formuje praktickou zkušenost rodin i zúčastněných profesí s rodinnou mediací.

Mediace je proces, ve kterém nestranní mediátoři pomáhají stranám v konfliktu vést konstruktivní rozhovor v neutrálním prostředí. Strany jsou v průběhu mediace schopny učinit správná rozhodnutí z pohledu sebe i z pohledu těch, koho se taková rozhodnutí dotýkají.

Uzavření jakékoliv dohody v mediaci je vždy dobrovolné. Ačkoliv může být účast na rodinné mediaci nařízená, rodiče by se nikdy neměli cítit tlačeni do jakéhokoliv rozhodnutí. Je čistě na rozhodnutí rodičů, zda a jak budou v mediaci pokračovat a kdykoliv ji mohou ukončit.

Účelem mediace je umožnit rodičům, aby jim zůstala zachována jejich maximální kontrola nad rozhodnutími, která se týkají budoucnosti jejich i jejich dětí. Přenechat tuto kontrolu někomu jinému, např. soudu resp. soudci, je zcela legitimní možností, měla by to však být až možnost poslední.

Mediace je vždy důvěrná, takže pokud si to nepřejí sami rodiče (strany), od mediátorů žádné podrobnosti o průběhu mediace, výrocích nebo chování rodičů nikdo další nezíská. Z mediace také nejsou pořizovány žádné záznamy, ledaže strany uzavrou dohodu nebo budou samy požadovat zprávu z mediace.

Mediační tým na Úřadu tvořilo 22 mediátorů. Tento počet je důsledkem výcviku, jímž v polovině roku 2016 prošlo 7 právníků a psychologů Úřadu, kteří tak doplnili původní tým 15 mediátorů proškolených v roce 2015. Mediační tým na konci roku 2016 tvořilo 5 mužů a 17 žen. Z pohledu profesního zaměření šlo o 1 sociálního pracovníka, 3 psychology a 18 právníků.

Mediátoři pracují v mediaci vždy ve dvojici tvořené mužem a ženou. Z tohoto pravidla byla v roce 2016 učiněna výjimka v jediném případě mediace vedené v němčině, která byla realizována před doplněním mediačního týmu o muže ovládajícího němčinu.

V roce 2016 byla realizována mediační setkání v celkem 28 případech. Jednalo se o případy mezinárodních únosů dětí, výkonu práva styku rodiče s dítětem nebo případů rodičovských konfliktů o péči o dítě či určení bydliště dítěte či rozhodování o jiných pro dítě významných záležitostech. Všechny případy obsahovaly významný přeshraniční prvek.

Nejčastěji byli rodiče na možnost mediace upozorněni, resp. do mediace odkázáni referentem případu. V několika případech však o mediaci požádali sami rodiče a až na tomto základě se dostali do agendy Úřadu (např. případy určení bydliště dítěte a souhlasu s vystěhováním dítěte do jiného státu).

V průběhu roku 2016 došlo také ke změně ve formách poskytování mediace. Převládající formou mediace zůstala i nadále osobní účast stran na mediaci, která tvořila 63% ze všech mediačních setkání. Výrazná změna nastala v poskytování on-line mediace. Původně používaný program Skype byl nahrazen programem ZOOM. Ten kromě větší stability spojení a snadnějšího propojení více účastníků nabízí funkcionality, které v programu Skype nejsou dostupné. Namátkou lze zmínit možnost snadného oddělení jednotlivých účastníků do tzv. oddělených setkání (caucus), případně možnost grafického znázorňování na on-line tabuli. Nejvýznamnější přidanou hodnotou programu ZOOM je ovšem možnost sledovat a upravovat jeden dokument v reálném čase. Tato možnost se ukázala být obzvláště užitečná při vytváření textů návrhů dohod nebo jiných zpráv z mediace.

1.2.5 Další činnosti

V roce 2016 se Úřad nadále zabýval případy tzv. „repatriací“, tzn. řešení situací, kdy se dítě – občan členského státu Evropské unie nachází v jiném státě bez péče rodičů či zákonných zástupců a je třeba je umístit do ústavního zařízení nebo pěstounské péče v jeho domovském státě. Nejčastěji tyto případy nastávají ve vztahu ke Slovenské republice. Existuje několik cest, jak „navrátit“ dítě do státu jeho státního občanství. Všechny tyto způsoby vyžadují spolupráci obou zúčastněných států. Konečné rozhodnutí je pak na soudu v obvyklém bydlišti dítěte, který na základě zjištěných informací musí vyhodnotit, jaké řešení by bylo v souladu s nejlepším zájmem dítěte.

Obdobných případů Úřad evidoval nejvíce ve vztahu mezi Českou republikou a Slovenskou republikou. V roce 2016 byly evidovány pouze dva případy, kdy dítě – český státní občan nacházelo bez řádné péče ve Slovenské republice a bylo třeba na základě spolupráce mezi oběma státy dosáhnout „navrácení“ dítěte do České republiky.

Ve věci „repatriace“ slovenských občanů se jednalo celkem o 13 případů; z toho 5 dětí bylo „navráceno“ do státu, jehož je dítě státním občanem. Důvodem pro neuskutečnění

„repatriace“ byla obvykle skutečnost, že dítě má v zemi svého obvyklého bydliště sourozence, jiného příbuzného nebo dokonce rodiče. Tyto děti buď zůstávají v péči příbuzných anebo jsou v ústavní výchově a obvykle jsou v kontaktu se svými příbuznými.

I v roce 2016 se Úřad zabýval případy, kdy došlo k odebrání dětí – českých občanů z rodin, jejichž obvyklé bydliště bylo v některých zejména západoevropských zemích. Kromě ojedinělých případů v Kanadě, Polsku, Rakousku, SRN a Švýcarsku Úřad evidoval obdobné případy u 35 českých rodin ve Velké Británii; tyto případy se týkaly celkem 64 dětí. Důvody odebrání byly různé, většinou však zanedbání péče o děti, podezření z týrání, násilí vůči dětem, závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách či výkon trestu odnětí svobody či pobyt ve vyšetřovací vazbě.

Obecně lze konstatovat, že spolupráce zejména s orgány ve Velké Británii se zlepšila, Úřad byl o jednotlivých případech informován v ranějších stádiích soudního řízení a může tedy poskytnout účinnější součinnost v zájmu vyřešení případu. Případy Úřad podrobně sleduje, aktivně se podílí na vyhledávání příbuzných v České republice, kteří by byli schopni a ochotni dítě převzít do své péče. Úřad tak nad rámec své zákonné kompetence poskytuje právní poradenství, zajišťuje komunikaci mezi ústředním orgánem, místními orgány v dané zemi, mezinárodní sociální službou, velvyslanectvím, rodinou dítěte a orgánem sociálně-právní ochrany dětí v České republice.

Výsledek řízení	počet dětí
Dítě bylo navraceno rodičům	16
Řízení v cizině stále probíhá	19
Dítě bylo svěřeno do širší rodiny v cizině	9
Dítě v pěstounské péči v zahraničí	3
Dítě bylo adoptováno do zahraničí	0
Dítě bylo navraceno do ČR	0
Dítě je zatím v biologické rodině v zahraničí	18
Řízení bylo postoupeno českým soudům	0
Nejsou dostupné informace	9
Celkem dětí 2016	77
Počet rodin 2016	44

Tab. 9: Případy „odebrání dětí“ ve Velké Británii

Nadále bylo od Úřadu často požadováno prošetření poměrů dětí v cizině nebo dokonce zjištění jiných informací, např. zjištění poměrů rodičů či příbuzných žijících v zahraničí. Pokud žádost byla podána soudem pro potřeby soudního řízení, odkazovaly zahraniční ústřední orgány obvykle na nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci mezi soudy členských států při zajišťování důkazů ve věcech občanských a obchodních, případně na jiné mezinárodněprávní nástroje. Z tohoto důvodu Úřad pečlivě zvažuje, zda žádost zahraničnímu orgánu postoupit či odkázat na jiný, k tomu určený právní nástroj. V roce 2016 pokračovaly odborné diskuse o případné revizi nařízení Brusel IIa, která by měla zlepšit i spolupráci ústředních orgánů v této oblasti.

Úřad byl také žádán zahraničními orgány o zjišťování informací v České republice. Zde Úřad nadále intenzivně spolupracoval s místními orgány sociálně-právní ochrany dětí. Úřad byl soudem jmenován v 250 případech kolizním opatrovníkem podle § 469 zákona o zvláštních řízeních soudních. S ohledem na četnost ústních jednání v uvedených věcech a vzdálenost jednotlivých soudů od sídla Úřadu nebylo možné, aby se zástupci Úřadu osobně účastnili všech jednání. Úřad proto v části případů využíval možnosti dané § 62 odst. 2 zákona č. 359/1999. Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, a žádal o zastoupení při účasti na ústním jednání místní orgány sociálně-právní ochrany dětí. Nicméně, podíl osobní účasti zástupce Úřadu na soudních jednáních se postupně zvyšoval, zejména s ohledem na složitost a citlivost některých případů.

Nadále pokračovalo zapojení psychologů Úřadu do zjišťování názoru dítě pro potřeby soudního řízení. I za situace, kdy soudce vede sám pohovor s dítětem, je přítomnost a případný vstup psychologa vítanou podporou při získání relevantních informací od dítěte jako účastníka řízení. Tímto způsobem Úřad usiluje o větší ochranu nezletilých, což je v souladu s jím zastávanými hodnotami a přispívá k účinnému naplňování participačních práv dětí podle čl. 12 Úmluvy o právech dítěte. Nadto informace získané profesionálním postupem jsou také relevantnější a chrání dítě také před negativy formálního slyšení přímo před soudem během ústního jednání.

V případech kolizního opatrovnictví Úřad často využíval metody svolání případové konference, obvykle v součinnosti s místně příslušným orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Na této konferenci se setkají rodiče, další osoby blízké dítěti, zástupci škol a školských zařízení, poskytovatelů zdravotních služeb, zástupců sociálních služeb, policie, státních zastupitelství a jiných orgánů či institucí.

Případové konference byly vedeny zkušeným facilitátorem – sociálním pracovníkem z řad zaměstnanců Úřadu. Cílem případových konferencí bylo vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny a nalezení nejlepšího řešení pro dítě.

Celkem bylo realizováno 13 případových konferencí, přičemž 8 se konalo v sídle Úřadu a 5 mimo něj (obvykle v sídle orgánu sociálně-právní ochrany dětí obce s rozšířenou působností). Konání případových konferencí je poměrně náročné na personální zajištění (obvykle se za Úřad účastní právník, který vede spis, psycholog, zapisovatel a facilitátor), ovšem výměna názorů všech zúčastněných subjektů obvykle přinese významný posun k vyřešení případu a lepší porozumění nejlepšímu zájmu dítěte.

Další agendou bylo řešení situace nezletilých bez doprovodu, související s migrační krizí. Přestože Úřad nemá žádnou kompetenci v oblasti poskytování sociálně-právní ochrany těmto nezletilým, případy se po domluvě s nadřízeným orgánem zabýval a vedl jejich evidenci. Během roku 2016 došlo k poklesu těchto případů a bylo zaevidováno 53 nezletilých bez doprovodu (oproti 153 v roce 2015), z toho 52 chlapců a 1 dívka, ve věku od 11 do 17 let. Obvykle se jednalo o případy tzv. tranzitních migrantů, kteří neměli v úmyslu požádat o mezinárodní ochranu v České republice, ale jejich cílem byla některá jiná země, nejčastěji pak Německo.

Statistika případů vyplývá z následujících tabulek:

Stát	počet dětí
Afghánistán	26
Alžírsko	1
Eritrea	1
Gambie	1
Guinea	1
Chorvatsko	1
Irák	4
Írán	1
Kuba	1
Libye	1
Pákistán	5
Rumunsko	2
Sýrie	3
Vietnam	5
Celkem	53

Tab. 11: Nezletilí bez doprovodu – státy původu

2. Zpráva o hospodaření

2.1 Údaje o majetku

Úřad hospodařil s nehmotným majetkem – software v celkové hodnotě 898 440,32 Kč a dále dlouhodobým hmotným majetkem v celkové částce 8 079 023,24 Kč, kdy se jedná o vybavení kanceláří nábytkem a největší podíl na této částce je vybavení Úřadu výpočetní technikou. Majetek je veden v pořizovacích cenách.

2.2 Rozpočet a jeho čerpání

2.2.1 Obecně

V roce 2016 hospodařil Úřad s částkou 37 625 838,- Kč. Jeho konečná výše byla ovlivněna zejména realizací projektu OPZ v celkových rozpočtových výdajích ve výši 12 701 949,- Kč, z toho byl NP 2 830 511,- Kč a EP 9 871 438,- Kč.

Pro rok 2016 byl stanoven ze strany MPSV v rámci rozpočtové kapitoly č. 313 rozpočet v celkové výši 21 524 167,- Kč. V průběhu roku byl však několikrát navyšován, a to následovně:

V dubnu 2016 schválilo MPSV přesun 4 systemizovaných míst včetně prostředků na platy a souvisejících výdajů v rámci rozpočtu kapitoly 313-MPSV ve výši 3 842 780,- Kč. Prostředky na platy zaměstnanců na služebních místech byly navýšeny o částku 1 830 154,- Kč. Platy zaměstnanců v pracovním poměru byly navýšeny o částku 1 005 846,- Kč (v tom: 168 435,- Kč ze státního rozpočtu a 837 411,- Kč podíl rozpočtu EU).

V červenci 2016 byl navýšen rozpočet Úřadu z prostředků MPSV. Jednalo se o úhradu výloh spojených s realizací úkolů vlastního ministerstva nad rámec výdajů plánovaných Úřadem v celkové částce 710 000,-Kč. Prostředky byly použity na pořízení a úpravu nábytku, na zvýšené výdaje poštovního souvisejícího s doručováním v rámci správního řízení subjektům do ciziny i v tuzemsku. Dále byly použity na školení státních zaměstnanců zařazených k výkonu sociálně-právní ochrany dětí.

V srpnu 2016 byla zohledněna změna systemizace ve služebních úřadech s účinností od 1. června 2016 a došlo k přesunutí 1 pracovního místa včetně prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru do počtu služebních míst a platů zaměstnanců na služebních místech v částce 136 135,- Kč.

Ve vztahu k realizaci projektu OPZ „Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí“, registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003544, jenž byl zahájen v dubnu roku 2016, byl začátkem září 2016 navýšen rozpočet na provozní výdaje projektu v částce 3 048 500,- Kč (v tom: 684 084,- Kč výdaje financované z národních peněžních prostředků a 2 364 416,- Kč výdaje kryté peněžními prostředky od EU).

Začátkem listopadu 2016 došlo v rozpočtu Úřadu v rámci OPZ k přesunu provozních výdajů ve výši 238 464,- Kč ve prospěch prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru ve výši 8 898,- Kč a na platy zaměstnanců na služebních místech ve výši

169 060,- Kč včetně souvisejících výdajů ve výši 60 506,- Kč. Dále byl uskutečněn přesun finančních prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru ve výši 55 000,- Kč včetně souvisejících výdajů ve výši 19 525,- Kč z prostředků státního rozpočtu do prostředků národního spolufinancování OPZ.

V listopadu 2016 bylo na základě usnesení vlády ČR ze dne 21. září 2016 č. 831, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2017 do rozpočtu Úřadu převedeno 136 843,- Kč na navýšení platů včetně příslušenství o 5 % za měsíc listopad a prosinec 2016. Závazný ukazatel „Platy zaměstnanců na služebních místech dle zákona o státní službě“ se tímto rozpočtovým opatřením zvýšil o 100 991,- Kč.

Dalším převodem v listopadu 2016 byl po konzultaci s řídicím orgánem převod finančních prostředků na realizaci výše uvedeného projektu OPZ s názvem „Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí“, z rozpočtu Řídicího orgánu na financování v roce 2017 v celkové částce 8 216 001,- Kč (v tom: 1 843 671,- Kč výdaje financované z národních peněžních prostředků a 6 372 330,- Kč výdaje kryté peněžními prostředky od EU).

Zároveň s výše zmíněnými rozpočtovými opatřeními týkajícími se uvedeného projektu OPZ byly navýšeny i rozpočtové prostředky příjmů Úřadu – poprvé o 1 134 692,- Kč, podruhé o 2 364 416,- Kč a následně o částku 6 372 330,- Kč.

Nároky z nespotřebovaných výdajů minulých let byly uvolněny v březnu 2016, a to v celkové výši 147 547,- Kč. Profilující prostředky ve výši 19 647,- Kč byly použity na podseskupení položek 502 na ostatní osobní výdaje. Neprofilující prostředky ve výši 127 900,- Kč byly použity na zajištění IT služeb souvisejících s pořízením nové IT techniky na konci roku 2015.

Celkem bylo za rok 2016 vyčerpáno 28 403 973,96 Kč rozpočtových prostředků, tj. 75,49 %.

2.2.2 Rozbor čerpání prostředků na platy

Limit prostředků na platy činil v původním rozpočtu částku 12 163 294,00 Kč, z toho bylo určeno 44 364,00 Kč na platby za ostatní osobní náklady.

V dubnu 2016 schválilo MPSV přesun 4 systemizovaných míst včetně prostředků na platy. Prostředky na platy zaměstnanců na služebních místech byly navýšeny o částku 1 830 154,- Kč. Platy zaměstnanců v pracovním poměru byly navýšeny o částku 1 005 846,- Kč (v tom: 168 435,- Kč ze státního rozpočtu a 837 411,- Kč podíl rozpočtu EU). Začátkem listopadu 2016 došlo v rozpočtu Úřadu v rámci OPZ k přesunu provozních výdajů ve výši 177 958,- Kč ve prospěch prostředků na platy zaměstnanců v pracovním poměru ve výši 8 898,- Kč a na platy zaměstnanců na služebních místech ve výši 169 060,- Kč. V listopadu 2016 bylo na základě usnesení vlády ČR ze dne 21. září 2016 č. 831, k návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2017 do rozpočtu Úřadu převedeno 100 991,- Kč na navýšení platů o 5 %.

Dále byly v roce 2016 zapojeny nároky z nespotřebovaných výdajů minulých let ve výši 19 647,00 Kč.

Konečná výše prostředků na platy pro rok 2016 činila 15 297 890,- Kč. Na tarifní platy bylo vyčerpáno 8 751 137,- Kč, náhrady za dovolenou činily částku 1 637 582,- Kč,

osobní příplatky a příplatky za vedení částku 3 739 391,- Kč a na odměnách bylo vyplaceno celkem 864 816,- Kč. Na ostatní platby za provedenou práci bylo vyplaceno 58 540,- Kč.

2.2.3 Prostředky vynaložené na zahraniční služební cesty

Uskutečněné zahraniční pracovní cesty přímo souvisí s postavením Úřadu podle mezinárodního a unijního práva, jedná se zpravidla o akce každoročně nebo v delších časových obdobích se opakující a zástupce z České republiky je nezbytný jak pro prosazování postojů České republiky k probíraným tématům, tak i navázání kontaktů s obdobnými subjekty ze zahraničí.

Na zahraniční služební cesty bylo v roce 2016 vyčerpáno 365 600,- Kč. Tato částka byla vynaložena na akce uvedené v tabulce. Do tohoto přehledu nejsou započítány pracovní cesty, jež byly realizovány v rámci OPZ. Prostředky na zahraniční služební cesty jsou uvedeny v níže uvedené tabulce.

Počet zam.	Termín	Destinace	Účel
1	10. -12. 2. 2016	Štrasburk, Francie	Konference – Nejnovější judikatura ESLP
3	10. – 13. 2. 2016	Dublin, Irsko	Konference Práva dětí v praxi
1	1. – 10. 4. 2016	Melbourne, Austrálie	Konference mezinárodní sociální služby (ISS)
2	25. – 27. 4. 2016	Amsterdam, Nizozemí	Setkání EJM – Nařízení Brusel II bis
2	29. 4. – 1. 5. 2016	Mnichov a Berlín, Německo	Setkání žadatelů a adoptivních rodin organizace AdA
1	1. – 3. 6. 2016	Vídeň, Rakousko	Konference – Dětství bez tělesných trestů
1	7. – 9. 6. 2016	Ženeva, Švýcarsko	Mezinárodní konference ILO, Výbor pro práva dítěte, doprovod paní ministryně
2	14. – 16. 6. 2016	Madrid, Španělsko	Bilaterální jednání ve věci rodičovské zodpovědnosti na Ministerio de Justicia
2	20. – 22. 6. 2016	Brusel, Belgie	Setkání ústředních orgánů dle Nařízení o výživném
2	21. – 22. 6. 2016	Kolín nad Rýnem, Německo	Jednání ve věci UMČ 314/12
1	27. – 29. 6. 2016	Oslo, Norsko	Jednání s norskou ministryní Solveig Horne a jednání s BUFDIR
1	25. – 28. 7. 2016	Londýn, Velká Británie	Konference Global Kids Online
1	14. – 16. 9. 2016	Trevír, Německo	Seminář Listina základní svobod EU v praxi
2	28. – 30. 9. 2016	Würzburg, Německo	Účast na setkání specializovaných soudců pro mezinárodní únosy dětí
1	7. – 9. 11. 2016	Brusel, Belgie	Účast na workshopu k revizi nařízení Brusel II bis
4	7. – 12. 11. 2016	Londýn, Velká Británie	Jednání se zástupci britských orgánů v systému sociálně-právní ochrany dětí

Tab. 12: Zahraniční služební cesty

3. Realizace projektu Evropského sociálního fondu v České republice

3.1 Identifikace projektu

Název: Práva a participace dítěte v agendách Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí
Zdroj podpory: Evropský sociální fond – Operační program Zaměstnanost
Termín realizace: duben 2016 až březen 2020
Registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_017/0003544

Popis projektu:

Projekt je zaměřen na posílení participačních práv dětí v agendě Úřadu pro mezinárodně právní ochranu dětí. Předmětem projektu je systémová změna v řešení případů na Úřadu a posílení kompetencí pracovníků v přímé péči při zapojování názoru dítěte, dále plánování, tvorba a úprava postupů tak, aby zapojení názoru dítěte bylo integrální součástí všech rozhodnutí, která se v jeho zájmu na Úřadu realizují a posílení interdisciplinárního přístupu a spolupráce při šíření dobré praxe.

3.2 Obecný popis projektu

Cílem projektu je zkvalitnění zpřístupnění nabízených služeb prostřednictvím posílení práv a participace dítěte v jednotlivých agendách Úřadu.

Očekávané přínosy projektu:

- Vyjasnění konceptu dítěte, resp. dítěte v mezinárodní rodině v agendě Úřadu, jakým způsobem se zapojuje nebo by se alespoň mělo zapojovat, do činností, které jsou náplní práce jednotlivých oddělení.
- Komplexní úprava a standardizace postupů Úřadu v zajištění práva dítěte být slyšeno.
- Vytvoření a implementace strategických a metodických nástrojů zapojování dětí, které budou dlouhodobě udržitelné i po skončení projektu.
- Vytvoření mechanismů, které umožní účast dětí na rozhodovacích procesech – metodický i praktický posun od ochrany dítěte skrze jeho vyloučení z rozhodování o jeho životě k posílení zapojení dítěte jako nositele veškerých práv a názorů na svou budoucnost.
- Podpora a zapojení dětí a mladých lidí do přijímání a hodnocení přijímaných systémových opatření a jejich účast na tvorbě takových opatření.
- Změna vize i filozofie Úřadu vycházející primárně z chápání dítěte jako klíčového subjektu všech činností a rozhodnutí Úřadu.

- Rozvoj kompetencí pracovníků a pracovníků Úřadu v oblasti informování dítěte, slyšení dítěte a zjišťování názoru dítěte, zapojování a rozvíjení možností dětí participovat na rozhodnutích, která se jich týkají.
- Vznik a rozvoj sítě spolupracujících institucí a organizací, které budou podporovat a šířit dobrou praxi participace dětí na rozhodování o záležitostech, které se jich týkají.

3.3 Aktivity v roce 2016:

3.3.1 Klíčová aktivita 1

První strategický LSP workshop

19. – 22. 4. 2016, Slovensko

Obsah aktivity: Zaškolení účastníků na LSP (Lego Serious Play), které sloužilo jako platforma pro představení vize projektu a všech plánovaných změn, které projekt přinese do běžné činnosti Úřadu, definice rizik, příprava agendy na přechod pod nový přístup, který bude zahrnovat participaci dítěte, představení kompletního týmu zaměstnanců, kteří se budou podílet na realizaci projektu nebo se budou účastnit jednotlivých aktivit a seznámení se s jejich činností a odpovědností v rámci realizace projektu.

3.3.2 Klíčová aktivita 3

Školení práce s ohroženým dítětem

3. 10. – 5. 10. 2016, Bořetice

Obsah aktivity: Kurz byl zaměřen na širší psychosociální kontexty sociálně-právní ochrany dětí s důrazem na problematiku ohroženého dítěte a rodiny. Zaměřoval se na kontext problematiky participačních práv dětí v systému justice. Základními východisky kurzu byly aktuální empirické studie a moderní teoretické přístupy publikované převážně v zahraniční literatuře.

Školení se účastnili výhradně zaměstnanci Úřadu jako cílová skupina.

Zajištění akce: doc. PhDr. et PhDr. Radek Ptáček, Ph.D., MBA; Mgr. Terezie Pemová, DiS.

3.3.3 Klíčová aktivita 4

Empowering Dispute Resolution

25. – 27. května, 9. – 10. června a 23. – 24. června 2016, Brno

Obsah aktivity: Výcvik byl zaměřený na posílení zmocnění účastníků konfliktního rozhovoru tak, aby byli schopnější, ochotnější a jistější přispět k procházení možných variant a navrhování řešení situace. Na druhou stranu byl zaměřen na posilování

schopnosti podporovat vzájemné uznání mezi stranami sporu, tedy na schopnost vnímat a uznat druhého (např. dítě) jako plnohodnotnou lidskou bytost, jejíž názor je třeba brát v úvahu a zapojit ho do dalšího rozhodování.

Výcviku se účastnilo 7 zaměstnanců Úřadu.

Zajištění akce: Dodavatelem výcviku byl jediný výhradní dodavatel v ČR, který může toto školení nabídnout a tím je PhDr. Lenka Poláková – jediný certifikovaný lektor.

Workshopy Beyond Words

26. – 28. května 2016, Amsterdam, Nizozemí

Obsah aktivity: Vybrané workshopy byly zaměřeny přímo na téma participace dětí, z jiných workshopů bylo možné přenést a adaptovat jejich techniky a postupy do participační praxe. Akce měla přínos také v předání informací o metodě Collaborative Practice a osvojení si některých dovedností, které při její realizaci zúčastněné strany využívají. Přinesla zajímavé podněty k přemýšlení, zejména pro budoucí definici vizí a cílů Úřadu s reflexí realizovaného projektu a s ním souvisejícím posunem stávajícího paradigmatu a každodenní praxe ve vztahu k participačním právům dítěte. Velmi zajímavá a podnětná byla rovněž možnost srovnat zohledňování (respektive jeho absenci) participačních práv dítěte u profesionálů z různých oblastí (zejména advokátů a psychologů) z celého světa, přestože se tyto profesionálové ve své praxi často setkávají s rodičovskými konflikty zahrnujícími děti. Jeden z workshopů byl veden přímo dětmi, které měly za sebou zkušenost s rozvodem. Děti s účastníky workshopu sdílely své pocity, především, jak se cítily jako účastníci procesu a jak by si přestavovaly svou participaci v něm. Workshop se zabýval činností organizace Villa Pinedo, jež vznikla na pomoc dětem, které si prošly rozvodem rodičů. Kontakty z této akce účastníci využili při plánování úvodní konference. Každá osoba se účastnila minimálně dvou jiných workshopů než ostatní osoby a společných přednášek.

Zapojení cílové skupiny: workshopů se účastnily 4 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Pořadatel: Vereniging van Collaborative Professionals.

Konference Protecting the Child

24. – 28. 5. 2016, Berlín, Německo

Obsah aktivity: Na konferenci s názvem Ochrana dítěte organizovaná Spolkovým svazem mediace v Berlíně, byl přednesen příspěvek na téma judikatura Evropského soudu pro lidská práva ve vztahu k haagské Úmluvě o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí. Jedním z bodů programu byla také panelová diskuze shrnující praxi jednotlivých států v zapojení dítěte do soudního řízení - hlas dítěte má být slyšen, avšak dítě není tím, kdo rozhoduje (voice - not choice). Dalším tématem bylo zjišťování názoru dítěte před mediací. Další dny konference byly věnovány workshopům, v nichž byly diskutovány modelové případy mezinárodních únosů dětí, otázky výkonu rozhodnutí o navrácení v případě nesouhlasu dítěte s navrácením, simulovala se mediace a účastníci konference se seznámili s holandskou praxí

návratového řízení, která dodržuje rozumný časový rámec, v rámci kterého je rozhodnuto o žádosti o navrácení dítěte. V praxi slyšení dítěte panují odlišnosti v jednotlivých členských státech a revize nařízení Brusel IIa, která byla rovněž na programu konference, by mohla přispět ke sjednocení praxe.

Zapojení cílové skupiny: 4 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Pořadatel: Spolkový svaz mediace v Berlíně.

[Konference The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Practice v Trevíru](#)

15. – 16. 9. 2016, Trevír, Německo

Obsah: Hlavním pojátkem konference s názvem The Charter of Fundamental Rights of the European Union in Practice konané v Trevíru ve dnech 15. - 16. 9., s projektem byla zejména interpretace a aplikace čl. 24 Listiny, zachování minimálního standardu dle Úmluvy, možnost přijetí vyššího standardu ochrany dle Listiny. Vázanost Úřadu a opatrovnických soudů při implementaci práva EU Listinou, obecnými zásadami, Úmluvou. Komparace systému ochrany dle Listiny a Úmluvy, rozbor judikatury.

Zapojení cílové skupiny: 2 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Pořadatel: Academy of European Law.

[Konference European Family Law 2016 v Trevíru](#)

22. – 23. 9. 2016, Trevír, Německo

Obsah aktivity: Tématem konference bylo kromě jiného: Nový čl. 20 nařízení Brusel IIbis, který deklaruje povinnost zjistit názor dítěte v každém řízení, které se týká rodičovské odpovědnosti. Dítě musí dostat fatickou možnost vyjádřit svůj názor. Naproti tomu revidované nařízení ruší jeden z důvodů pro neuznání rozhodnutí - právě nezjištění názoru dítěte. Nová konstrukce posilující participační práva dítěte, která se nachází např. v čl. 40 odst. 2 a), v situaci, kdy dítě nesouhlasí s výkonem rozhodnutí. Nový čl. 26 stanoví, že soud mající právo posledního slova musí vzít v úvahu důvody pro nenavrácení dítěte a zájmy dítěte. V čl. 23/2 nařízení je nově do návratového řízení explicitně zavedena povinnost soudů zjišťovat, zda je možné v zájmu dítěte hledat smírné řešení mediací. Účast dítěte v mediace neřízení neupravuje.

Zapojení cílové skupiny: 2 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Pořadatel: Academy of European Law.

[Konference The Rights of the Child in Practice](#)

14. 11 – 15. 11. 2016, Trevír, Německo

Obsah aktivity: Hlavní náplní konference bylo zaměření se na témata: Teoretické ukotvení práva dítěte, formy použití a přístupy v Rakouské a německé soudní praxi a

Prosazování práv dítěte v rámci EU. Psychologické aspekty pohovoru s dítětem v rámci justiční praxe (trestní i civilní praxe). Dle získaných poznatků účastníci živě diskutovali nad možnostmi a limity státních orgánů při zajištění participace dítěte v soudních procesech, nebo procesech sociálně-právní ochrany dětí. Bylo zjištěno, že němečtí a rakouští účastníci z praxe se potýkají s obdobnými limity, jaké přináší česká praxe. Přes naznačené překážky lze konstatovat, že praxe o zapojení dítěte usiluje a státy se neustále snaží o její zlepšení, jak v legislativní, tak v praktické rovině, což může napomoci v aplikaci projektu.

Zapojení cílové skupiny: 4 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Pořadatel: Academy of European Law.

3.3.4 Klíčová aktivita 5

Úvodní konference

24. 10. – 25. 10. 2016, Brno, hotel Holiday Inn

Obsah aktivity: Náplní konference byly příspěvky odborníků z různých zemí, kteří se ve své praxi setkávají s dětmi vtaženými do rodičovského konfliktu a prostřednictvím různých modelů se snaží, aby se tyto děti nestaly pouze zbraní v rukou rodičů, ale subjektem, který má právo se vyjadřovat ve věcech, které se ho týkají. Příspěvky byly zaměřeny na pohled každé z jednotlivých profesí na praktický rozměr a obsah zapojování dětí. Otázkou nebylo jenom proč, ale i jak děti zapojit. Sdílena tak byla dobrá praxe různých profesí z několika evropských zemí, které přistoupily k reálnému naplňování participačních práv dítěte v praktické, nikoliv pouze teoretické rovině.

Zapojení účastníků cílové skupiny: Konference se účastnili zástupci všech cílových skupin projektu.

3.3.5 Klíčová aktivita 6

Stáž v Itálii

12. – 15. 5. 2016

Obsah aktivity: Stáž u ústředního adopčního orgánu Commissione per le Adozioni Internazionali se sídlem v Římě a u partnerské neziskové adopční organizaci A. S. A. ONLUS se sídlem v Katánii.

Zapojení cílové skupiny: 2 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Stáž ve Švédsku

17. – 23. 5. 2016

Obsah aktivity: Stáž u partnerské pověřené adopční organizace BFA Barnen framför allt Adoptioner se sídlem v Kungsbacka. Zaměstnanci se na stáži věnovali kromě jiného vzájemné informovanosti v legislativním procesu mezi Českou republikou a Švédskem,

nastavení pravidel spolupráce po účinnosti Metodického doporučení pro zprostředkování mezinárodního osvojení, zohledňování zákonů Švédska týkající se práva dětí znát svůj původ s okolnosti svého osvojení, přednášky psychologů týkající se adoptivních dětí v předškolním a školním zařízení a vývoje jazyka u předškolních dětí, možnostem participace dětí v rodinách, dopadech realizovaného projektu na spolupráci obou zemí.

Zapojení cílové skupiny: 2 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Konference EURADOPT

30. 5. – 2. 6. 2016, Utrecht, Nizozemí

Obsah aktivity: Zaměstnanci adopčního a psychologického oddělení ÚŘADU se zúčastnili mezinárodní konference na téma - Jak zlepšit život dětí, které nemohou žít se svou rodinou, kterou pořádalo sdružení evropských adopčních organizací EurAdopt. Konference se zúčastnilo více než 200 delegátů zastupujících 24 zemí světa. Z konference je vypracována podrobná závěrečná zpráva (doložena v příloze), ze které plyne účel stáže, obsah stáže i přínosy stáže.

Zapojení cílové skupiny: 4 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

Stáž u zahraničního partnera ve Slovinsku

11. 10. – 13. 10. 2016, Ljubljana, Slovinsko

Obsah aktivity: Cílem této stáže bylo zjistit informace, postupy a dobrou praxi přímo od partnerské organizace ve Slovinsku, a také zajistit přenos know-how pro přípravu uchazečů. Organizaci programu se na Slovinské straně ujalo Ministerstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, Direktorat za družino, jakožto ústřední orgán, ve smyslu úmluvy o ochraně dětí. V průběhu stáže byla představena tamní právní úprava a její chystané změny a dále systém osvojení, péstounské péče a funkce krizových center ve Slovinsku včetně konkrétních případů v jednotlivých zařízeních.

Veškeré části realizované akce vedly k prohloubení spolupráce s adopčními partnery ze Slovinska. Důraz byl kladen na respektování zájmu dítěte v procesu osvojení. Ze strany slovinských partnerů byl pak prezentován systém práce podpory biologických a kulturních vazeb se zemí původu. Nad rámec explicitních cílů klíčové aktivity 6, avšak v souladu s celkovým cílem projektu, se účastníci opakovaně věnovali například konkrétním technikám a metodám, které slovinské kolegyně (sociální pracovníce, psychologové) používají k zapojení dítěte do rozhodování a jeho ochrany před nadměrným zatěžováním rodičovským konfliktem. Ze stáže vyplynula doporučení vhodná pro aplikaci v českém prostředí.

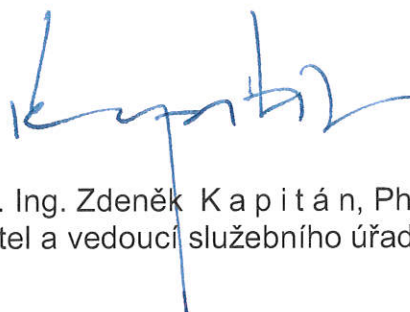
Zapojení cílové skupiny: 2 osoby z cílové skupiny zaměstnanci Úřadu.

4. Závěrečné hodnocení

V roce 2016 nadále Úřad plnil veškeré úkoly uložené mu jak zákony, tak nástroji mezinárodního i unijního práva. Při plnění těchto úkolů postupoval s největší možnou otevřeností a vstřícností jak vůči klientům, tak i vůči všem aktérům podílejícím se na systému mezinárodně-právní ochrany dětí. Podařilo se využívat moderních metod práce jako je mediace a případové konference. Úřad plynule a aktivně přistoupil k aplikaci rekodifikovaného občanského práva i předpisů ovlivňujících sociálně-právní ochranu dětí a působil i mezi dalšími subjekty z řad odborné veřejnosti šířením dobré praxe. Úřad nad rámec svých kompetencí byl nápomocen i v řadě nestandardních případů, např. ve věcech odebírání dětí – českých občanů z péče rodičů v cizině.

K naplnění všech těchto úkolů nepochybně přispěly i další aktivity, které Úřad realizoval v rámci projektu.

Brno 30. červen 2017

JUDr. Ing. Zdeněk K a p i t á n, Ph.D.
ředitel a vedoucí služebního úřadu